

Op zoek naar dé goede daltonschool

Door Vera Otten-Binnerts en Patrick Sins – lectoraat Vernieuwingsonderwijs Saxion en Thomas More hogeschool

Visiteurs hebben het regelmatig over een ‘gevoel’ als je een daltonschool binnenloopt. Ze zeggen de school ‘ademt dalton’. Maar wat is dat ‘gevoel’? Om welke kenmerken gaat het dan? En wanneer is een daltonschool nu eigenlijk een goede daltonschool? In ons onderzoek gaan we daltonkwaliteit zichtbaar maken voor docenten, schoolleiders en bezoekers van de Nederlandse Dalton Vereniging (NDV). Niet alleen om de kwaliteit van daltonscholen beter te kunnen waarborgen maar vooral ook door met scholen te werken aan het vergroten daarvan. Als we weten wat de kenmerken van een goede daltonschool zijn, kunnen bezoekers bijvoorbeeld tijdens visitaties gerichter observeren en op basis hiervan onderbouwde en concrete aanbevelingen geven waar scholen weer mee verder kunnen.

Om antwoord te krijgen op bovenstaande vragen hebben we de hulp van de bezoekers van de NDV ingeschakeld. Het zijn namelijk de bezoekers van de NDV die regelmatig op daltonscholen komen om te zien hoe het daltononderwijs op die scholen wordt vormgegeven. Doel van een visitatie is het borgen en het verbeteren van de daltonkwaliteit van een school. Dit doen bezoekers door een oordeel te vormen over de daltonkwaliteit op school en adviezen te geven ter verbetering van het daltononderwijs. Bezoekers doen dat met name op basis van het visitatiekader. In het visitatiekader staan de zelfevaluatie van de school en de bevindingen van de bezoekers centraal (Sins, Groeneveld & Otten-Binnerts, 2017). De zelfevaluatie en bevindingen van de bezoekers worden beschreven voor de vijf daltonkernwaarden. Het visitatiekader maakt geen onderscheid in daltonkwaliteit: scholen krijgen bij een goed doorlopen visitatie een ‘kwaliteitskeurmerk’ voor goed daltononderwijs. In ons onderzoek willen we dieper graven: wat maakt nu een daltonschool een goede daltonschool?

Wat zeggen bezoekers?

Tijdens de scholingsdagen voor bezoekers afgelopen januari hebben we hen gevraagd welke scholen een hoog daltonniveau hebben en voor welke scholen een laag daltonniveau geldt. Daarbij hebben we de bezoekers ook gevraagd naar een mogelijke verklaring en waarin daltonscholen verschillen.

De gesprekken met bezoekers waren enorm waardevol. Bezoekers zijn het opmerkelijk met elkaar eens. Een vijftal kenmerken komen uit onze gesprekken naar voren:

1. Samenhang en opbouw daltonkernwaarden

Een goede daltonschool onderscheidt zich doordat in alle lagen van de school een doorgaande lijn en een goede opbouw is van alle kernwaarden. De kernwaarden zijn verweven met elkaar, zij vormen de basis en zijn geïntegreerd. De kernwaarden zijn verweven in de hele schoolorganisatie. Zowel leerlingen, leraren als ouders zijn bij deze ontwikkelingen betrokken.

2. Zichtbare daltonontwikkeling

Een goede daltonschool kenmerkt zich door ontwikkelingen die zichtbaar zijn in de praktijk en dat daarop wordt gereflecteerd, zowel op kind-, leraar- als op schoolniveau. Reflectie speelt een grote rol op een goede daltonschool. Reflectie leidt tot verdere schoolontwikkeling.

3. Eigenaarschap bij leerlingen en leraren

Met eigenaarschap wordt bedoeld dat kinderen en leraren eigenaar zijn en worden gemaakt van hun eigen leerproces. Dit doen goede daltonscholen door hier dagelijks mee bezig te zijn, dan creëer je volgens de visiteurs 'daltonbewustzijn'. Ouders nemen dan dingen over, het gaat thuis door. De rol van de leraar is daarbij heel erg belangrijk. In eerste instantie moet de leraar 'daltonminded' zijn. Daarmee wordt bedoeld dat hij of zij bewust blijft van zijn of haar meerwaarde. Het gaat om het waarom: *Waarom doe ik de dingen, doe ik de goede dingen en doe ik de dingen goed?* Eigenaarschap dus, bij zowel de leraar als de leerlingen.

4. Maatschappij in de klas

Het daltononderwijs richt zich op wat de kinderen nodig hebben in de samenleving. Daarbij staat de persoonlijke ontwikkeling en persoonsvorming van het kind centraal. Het gaat erom dat kinderen handvatten krijgen om te kunnen werken en te kunnen samenwerken en zo de stof tot zich kunnen nemen, dat kinderen kunnen benoemen waar ze goed in zijn en wat ze nog moeten leren, dat het in een veilige setting is, dat het normaal is dat er verschillen zijn. Het gaat erom dat in het onderwijs de ruimte wordt gegeven aan de dingen uit het dagelijks leven. Een van de bezoekers voegde daar als voorbeeld aan toe: *"dat is als we op een verjaardag zitten, we een verhaal kunnen vertellen. Dat als we op het werk zitten, we iets kunnen uitleggen. Dat we op het werk met andere mensen, die we helemaal niet leuk vinden, toch om kunnen gaan. Het gaat om alle dingen die de maatschappij vraagt en dat je dat gefaseerd aanleert op een daltonschool op een bewuste manier en vanuit een leerlijn."*

5. Stabiliteit van het team

Volgens de bezoekers valt of staat daltonkwaliteit met het team. Een goede daltonschool kan niet zonder een stabiel lerarenteam. Wanneer er uitval is of wisselingen dan is het moeilijker om de continuïteit te waarborgen, waardoor er gaten en hiaten dreigen te vallen. Vervangers kunnen niet alles in een keer oppakken en meegaan in de ontwikkelingen die zijn ingezet in de school. Zij moeten ook eerst daltonscholing hebben gevolgd om daltononderwijs goed te kunnen uitvoeren. Met de huidige ontwikkeling in het onderwijs is er grote zorg omtrent het waarborgen van de continuïteit op een daltonschool.

Het vervolg...

Deze vijf kenmerken vormen een mooie start in de zoektocht naar de kenmerken van een goede daltonschool. Maar we zijn er nog niet. Uit de goede daltonscholen die bezoekers hebben genoemd maken we een selectie, waarna we deze scholen gaan benaderen. Op deze scholen gaan we vervolgens interviews en observaties doen, waarbij we gericht kijken naar instructieactiviteiten en groepsactiviteiten in de klas (De Haan, 2015), de vijf kenmerken die bezoekers noemen en de visitatieverslagen. Na het verzamelen van alle data volgt de analyse.

Tijdens de bijeenkomsten van de [daltononderzoeksgroep](#) (DOG) bespreken we dit onderzoek samen met daltonleraren. We bekijken samen de interviews en observatie instrumenten die we in het onderzoek hanteren en analyseren samen de gegevens. We zijn hiermee al van start gegaan en je bent meer dan van harte welkom om aanwezig te zijn bij de komende bijeenkomsten. De volgende bijeenkomst van de daltononderzoeksgroep is op donderdag 16 mei 2019 van 16.00 uur tot 18.00 uur. Interesse? Neem contact op met Vera Otten-Binnerts (v.m.otten@saxion.nl).

NB. Een tip voor wie wil excelleren als daltondocent: volg de mastertrack daltononderwijs leren & innoveren <https://saxion.nl/daltondeventer/site/scholingenbegeleiding/master/>

Geraadpleegde literatuur

Haan, D. de (2015). *Schoolverbetering in het daltononderwijs*. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen.

Sins, P.H.M., Groeneveld, K. & Otten-Binnerts, V.M. (2017). *Eigenaarschap, Meedenken en Opdenken: Rapportage evaluatief onderzoek naar het nieuwe visitatiekader in het primair en voortgezet daltononderwijs*. Deventer: Saxion Progressive Education University Press.